

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

BEŞALAH • בשלח

MANEVİYAT ÜZERİNE ETÜTLER

BASED ON THE TEACHINGS AND WRITINGS OF RABBI LORD JONATHAN SACKS 7"צט

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift."

- Rabi Sacks

Yenilenebilir Enerji

• Bu özet, Rabi Sacks'ın bu haftaki Covenant & Conversation yazısından uyarlanmıştır. Bu yazıya aşağıdaki adresten erişilebilir: <https://www.rabbi-sacks.org/covenant-conversation/beshallah/renewable-energy/>

İlk kez bu haftaki *perasha*da karşılaştığımız Şabat, dünyanın ezelden beri bildiği en büyük geleneklerden biridir. Şabat, hayatımız içinde – ve genel olarak toplumun içinde – gerçekten de özgür olduğumuz bir boşluk yaratır. Bu günde işin baskılarından; okulun taleplerinden; sosyal medyadan, bizi sürekli olarak, mutluluğa giden yolu para harcayarak döşemeye kıskırtan reklamcılardan kurtulur, bunlar yerine, sevdiğimizle bir araday ve kendimiz olmakta özgür oluruz. Her nasılsa bu tek gün, en köklü ekonomik ve endüstriyel değişimlere rağmen nesilden nesile anlamını yenilemiştir. Moşe'nin günlerinde bu, Paro'ya kölelik etmekten özgür olmak anlamına geliyordu. On dokuzuncu yüzyılda ve yirminci yüzyılın ilk dönemlerinde bu, düşük ücret karşılığı insanı bitkin düşüren işler yapmayı gerektiren ağır çalışma koşullarından özgür olmak demektir. Günümüzde ise bu, telefonlardan, sosyal medyadan ve 24/7 erişilebilirlik taleplerinden özgür olmak anlamına gelmektedir.

Şabat'ın çığır açıcı yönü sadece kültürel değildi. Şabat, kavramsal açıdan da benzersizdi. Tarih boyunca insanlar ideal bir dünya hayali kurmuşlardı. Biz bu gibi vizyonları, Eski Yunancada olumsuzluk belirten *u (ou)* ve "yer" anlamına gelen *topos (τόπος)* sözcüklerinden türetilmiş *ütopya* - hiçbir yer – terimiyle adlandırırız. Bu gibi hayallere *ütopya* deriz, zira hiçbir gerçeğe dönüşmemiştir – biri hariç: Şabat. Şabat "şimdiki *ütopya*"dır, çünkü bu günde, haftada 25 saatlik bir süreyle, hiyerarşinin, işveren ve çalışanların, alan ve satanların, servet veya nüfuz eşitsizliklerinin, üretimin, trafiğin, fabrika gürültüsünün veya pazaryeri patırtısının olmadığı bir dünya yaratırız. Şabat – zamanın sonunda olacağı şekliyle değil, şimdi, zamanın ortasında, o nihai haline yönelik yaptığımız bir prova olarak – *ütopyadır*.

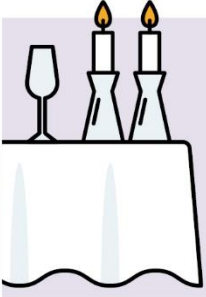
Böylece Tanrı halka Şabat'ı bu haftaki *perasha*da vermiştir. Tanrı, Bene Yisrael'in, yedi günde bir günde

gerçekleştirecekleri özgürlük provalarına neredeyse Mısır'dan çıkar çıkmaz başlamalarını istiyordu, çünkü gerçek – yani yedi günün yedisinde olan türden – özgürlük zaman alır; yüzyılları, binyılları gerektirir.

Tora köleliği yanlış bir şey olarak görür, ama onu hemen, derhal lağvetmemiştir. Neden? Çünkü insanlar henüz buna hazır değildi. Köleliği on dokuzuncu asra kadar ne Britanya ne de Amerika lağvetmişti ve o zaman bile bu mücadelesiz olmamıştı. Yine de, Şabat kurumu bir kez işlemeye başladıktan sonra bu sonuç artık kaçınılmaz hale gelmişti, çünkü yedi günde bir gün boyunca özgür olmayı tanıyan köleler, nihayet bir gün zincirlerine karşı baş kaldıracaktı.

Şabat, önemli olan, ama acil olmayan şeyler için en uygun zamandır: aile, arkadaşlar, cemaat, kutsiyet duygusu, Tanrı'ya hayatımızdaki iyi şeyler için teşekkür ettiğimiz dualar ve gerek halkımızın gerekse de yolculuğumuzun uzun ve dramatik hikâyesini yeniden anlatmak üzere yaptığımız Tora okuması. Şabat, *shalom bayiti* – sevgiden gelen ve mum ışığında, şarapta ve *hallâ* ekmeğinde neredeyse somut olarak hissedebildiğimiz *Şehina* (Tanrı'nın kutsal mevcudiyeti) tarafından mübarek kılınan evde hüküm süren barışı – kutladığımız zamandır. Dinlenmek nedir bilmeyen bir dünyanın çoğunlukla azgın ve fırtınalı olan denizinin tam ortasında dingin, huzurlu bir zaman adası.

Beden için istirahat, zihin için huzur, ruh için sessizlik, kimlik ve sevgi bağlarımız için bir yenilenme olmazsa, yaratıcı süreç zaman içinde solar ve ölür. Tüm sistemlerin zaman içinde enerji kaybettiği ilkesi gereği, entropiye uğrar. Yahudi halkı zaman içinde enerji kaybetmemiştir ve hep olduğu gibi canlı ve yaratıcı olmayı sürdürmektedir. Bunun sebebi, insanın en büyük yenilenebilir enerjisi ve bize yaratmaya devam edebilme gücünü veren gün olan Şabat'tır.

Şabat Sofrasında

1. Şabat'ın en sevdiğiniz yönü nedir?
2. Sizce Yahudilikteki Şabat fikri dünyayı nasıl iyi yönde değiştirmiştir?
3. Acil olanı önemli olandan ayırmak zor mudur? Hayatınızdaki hangi şeyler, haklarınızda genellikle endişelendiğiniz acil şeylerden daha önemli?

A STORY FOR SHABBAT

Mukaddes Zaman

Rabi Joseph Beyda

Yenilenebilir Enerji fikrini düşündüğüm zaman, hemen Rabi Sacks'ın ara sıra paylaştığı bir hikâye geliyor aklıma.

Rabi Sacks bir keresinde bir çocuk bakımı uzmanı olan Dr. Penelope Leach'i bir Yahudi ilkokuluna götürmüş ve ona, Şabat akşamı sofrası için prova yapmakta olan beş yaşındaki çocukları göstermişti. Dr. Leach çocuklardan birine Şabat hakkında en sevdiği şeyin ne olduğunu sordu. Çocuk "Hafta boyunca babamın acele etmek zorunda olmadığı tek gün bu" diye cevap verdi. Okuldan ayrılmak üzereyken Dr. Leach Rabi Sacks'a dönerek "Bu sizin Şabat gününüz (Dr. Leach Yahudi değil), çocukların anne-babalarının evliliklerini kurtarıyor" dedi. Rabi Sacks onunla hemfikirdi. Rabi Sacks'ın kitaplarından birinde bahsettiği gibi: "Ailelerin zamana ihtiyacı vardır ve Şabat, mukaddes, adanmış zamandır." (*The Home We Build Together*, s. 213-214).

Aynı anda hem Yahudi okulunda hem de cemaat kürsüsünde görev yapmış biri olarak, iş stresinin aileye ayrılan zamanı çaldığı fikri gerçekten de bana hitap etmişti. Her iki işim de bazı zamanlarda tüm vaktimi alıyor görünüyordu. Şüphesiz, ailemle geçirebileceğim ve geçirmem gereken zamanın bir kısmı sekteye uğruyordu. Ailem için mukaddes bir zaman oluşturan Şabat'a şükran borçluyum. Aynı şekilde, bana ailenin önemini ve programım ne kadar yoğun hale gelebilirse gelsin onlar için bir şekilde zaman ayırmam gerektiğini vurgulayan Rabi Sacks'a da müteşekkirim.

- Rabi Joseph Beyda, eşi ve altı çocuğuyla birlikte yaşadığı Brooklyn'de, Flatbush Yeşivası bünyesindeki Joel Braverman Lisesi'nde okul müdürü olarak görev yapmaktadır.

A CLOSER LOOK

- **Rabi Beyda**, Rabi Sacks'ın **Beşalah** yazısı hakkındaki düşüncelerini paylaşıyor.

"Yenilenebilir Enerji" başlıklı yazıdan çıkardığınız başlıca ders nedir?

Şabat herhangi bir *mitsvadan* ibaret değildir. İnançımızın merkezi parçasıdır. Tora, gittikçe ilerleyerek Şabat'la doruğa ulaşan bir anlatımla başlar. On Emir de Şabat'a saygın bir yer ayırmıştır. *Paraşat A-Şavua* (haftanın *peraşası*) döngüsü de Şabat etrafında döner. Bir insanın Yahudiliğe olan bağının kuvvetini bile Şabat'a verdiği önemle değerlendiririz ("Şomer Şabat mısın? [Şabat'ı gözeten biri misin?])

Bence Rabi Sacks, Şabat'ın inancımızda neden bu merkezi yeri hak ettiğini kalbimize işlemekle harika bir iş çıkarıyor. Şabat aracılığıyla, Tanrı, Yahudi halkı için mukaddes bir zaman yaratmıştır – gerek bireysel açıdan, gerek aileler için, gerekse de kolektif olarak. Şabat, gerçekten önemli olan şeylere odaklanma zamanıdır.

Bu haftaki yazıda ifade edilen fikirler içinde gelecek nesil için en önemli olanı hangisi?

Acil ile önemli arasındaki farkı bulmayı öğrenmek. Zaman ve enerjimizin o kadar büyük bir kısmı, hemen ve şimdi yapılması gerekenler tarafından çalınıyor ki! Kalıcı ve anlamlı olan şeyler için geriye ne kadar zaman ve enerji kalıyor?

Bir Hasidizm üstadı hakkında bir hikâye anlatılır. Bu üstat bir keresinde kasaba meydanına çıkmış, gündelik yaşamın müthiş koşuşturmasını gözlemlemekteydi. Hızlı adımlarla oradan geçen birine seslenerek "Niçin koşuyorsun?" diye sordu. Kasabalı "Hayatın nimetlerine yetişebilmek için koşuyorum" diye cevap verdi. Adam aceleyle yoluna devam etmek üzereydi ki üstat içini çekerek "Evet," dedi, "ama ya aslında nimetler sana yetişmeye çalışıyorsa?"

TORAH TRIVIA

S: Haftanın *peraşasını* her hafta Şabat gününün yanında Pazartesi ve Perşembe günleri de kısmen okuruz. Bunun sebebi nedir?

C: Bu haftaki *peraşada*, Bene Yisrael'in üç gün boyunca su bulamadan yolculuk ettiklerini okuyoruz. Ardından susuzlukları dayanılmaz bir noktaya ulaşmış ve mucizevi bir hareketle, Moşe, *Mara*'daki acı suları tatlı ve içilebilir hale getirmiştir (*Şemot* 15:22-25).

Su genellikle Tora için kullanılan bir metaforudur. Hahamlarımızın öğrettikleri gibi "*en mayim ella Tora*" – Yahudi halkı için Tora, su kadar önemlidir. *Neviim* (peygamberler), Bene Yisrael'in üç gün susuz, yani üç gün Tora'sız yaşayamayacaklarının bilinciyle, Tora'nın her Pazartesi, her Perşembe ve her Şabat günü okunması rutinini tesis etmişlerdir.

(bkz. Rambam, *İlhot Tefila* 12:1)

- David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma dünyanın her yerinde Amazon'dan temin edilebilir.